

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van Woning De Somviele in Gent (Sint-Denijs-Westrem)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Gent, gegeven op 19 april 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 23 april 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van Woning De Somviele aantoonst;

Overwegende dat Woning De Somviele met tuin als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Woning De Somviele (1966-1973), opgevat als een villa met zwembad en tuin naar ontwerp van architect Daniel Grootaert, getuigt enerzijds van een erg persoonlijke en individuele interpretatie van het modernisme, en anderzijds van een assimilatie van de toenmalige internationale ontwikkelingen op het vlak van architectuur, design en interieurafwerking. De woning heeft een grote ensemblewaarde, gekenmerkt door een grote samenhang tussen de buitenaanleg, het exterieur en de interieurafwerking. Daarnaast kan de woning beschouwd worden als het meest representatieve en zeldzame ontwerp binnen het moderne oeuvre van Grootaert, zoals het tot op heden in kaart is gebracht. De woning is bovendien herkenbaar bewaard en is door haar schaal, haar kwalitatieve afwerking en de moderne geest van de opdrachtgevers een representatief voorbeeld van een naoorlogse modernistische villa.

Daniel Grootaert (1918-2011) realiseerde de woning eerder laat in zijn carrière, die aanvatte op het eind van de jaren 1930 toen hij werkzaam was in het bureau van de Gentse architect Gaston Eysselinck en toen hij in 1940 begon als zelfstandig architect. Naast de gematigde en traditionele ontwerpen die hij realiseerde, evenals renovaties, slaagde hij er dankzij enkele opdrachtgevers in om minstens vanaf 1959 enkele opmerkelijke, moderne woningen te ontwerpen, die gekenmerkt worden door een homogeniteit in algemene aanpak en vormgeving, materiaalgebruik, volumewerking en ontwerpdetails. De opvallende interieurafwerking van de woning vormt echter – tot dusver – een unicum binnen het oeuvre van de architect.

Kenmerkend is de grote aandacht voor de orientatie en de inplanting ten opzichte van de omgeving, en evenzeer voor de privacy van de bewoners. Dit geeft aanleiding tot een relatief gesloten straatzijde ten noorden, ten opzichte van een sterk opgewerkte tuingevel naar het

zuiden. De beglaasde achtergevel, voorzien van een uitbouw ter hoogte van de zitkuil in de leefruimte, staat in een boeiende dialoog tot de buitenaanleg, voorzien van terrassen op verschillende niveaus en gecombineerd met waterpartijen en een zwembad. Ook de rustieke voortuinaanleg met onder meer struiken, paden, kasseien en keien, gaat in dialoog met de beglaasde inkom, waar een partij is voorzien met natuurstenen elementen en antiquiteiten. Deze dialoog met de natuur wordt versterkt door het materiaalgebruik, namelijk de keuze voor zichtbare, onregelmatige natuursteen, gerecupereerd en voorzien van bouwfragmenten. Deze wanden zijn zowel in het exterieur als interieur beeldbepalend. Ze worden aangevuld met een rijke variatie aan materialen, die eveneens representatief zijn binnen Grootaerts moderne architectuurpraktijk en variëren van metselwerk in Scheldesteen, met grote vlakken in zaagtandverband, over claustra in gebakken aarde en keramiek, tot eenvoudige, horizontale houten beplankingen.

De volumewerking vertoont een grote dynamiek door de combinatie van vleugels met verschillende bouwlagen en bouwlaaghoogtes, evenals de variatie in de uitwerking van enkele wanden, bijvoorbeeld in zaagtand verspringend of gebogen. Dit effect wordt versterkt door de uitkragende, licht hellende platte daken ondersteund door zichtbare houten spanten, die aan de tuinzijde luifels vormen tegen de zon. Het exterieur veruitwendigt de aanwezigheid van splitlevels in het interieur. De planindeling voorziet in een weloverwogen scheiding tussen het representatieve gedeelte vanaf de inkom tot de monumentale leefruimte, de zone voor het dienstpersoneel ten noordwesten, met een afzonderlijke toegang en met oorspronkelijk een afgescheiden circulatie in de leefruimte, en ten slotte het private nachtgedeelte ten oosten.

Het ontwerp integreert invloeden van het Amerikaanse modernisme van Frank Lloyd Wright en Marcel Breuer, maar doet ook denken aan de eigen woning 'Dragon Rock' van ontwerper Russel Wright. Het vertoont eveneens bepaalde gelijkenissen met nationale tijdgenoten als Dupuis en Craet. Grootaert combineert deze invloeden echter tot een gelaagd en heel persoonlijk ontwerp, dat versterkt wordt door de specifieke interieurfwerking. Deze is uitdrukkelijk modern en sluit aan bij de popcultuur en design uit de Space Age, maar realiseert een scherp contrast met de natuurlijke omgeving en de rustieke natuursteen en de rotspartij in de inkom. De weloverwogen afwerking van plafonds en wanden met kunststof panelen met noppen, de aanwezige verlichting en de bewaarde oranje betegeling in toiletten en badkamers, maken Woning De Somviele tot een zeldzaam en relatief gaaf voorbeeld van een luxueuze, moderne villa. Ondanks de schaal van de leefruimte en de sterk overheersende materiaalkeuzes, weet Grootaert dit decor naar zijn hand te zetten en het gezinsleven een centrale plaats te geven in de centrale zitkuil, voorzien van een los opgehangen haard en met zicht op de tuin en het zwembad in haar verlengde. Ook deze zitkuil is een typisch ontwerpelement, dat niet enkel door Grootaert meermaals werd toegepast, maar eveneens representatief is voor naoorlogse, moderne leefruimtes;

Overwegende dat Woning De Somviele met tuin als monument artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De weloverwogen materiaalkeuzes en afwerking van Woning De Somviele versterken het totaalconcept. Het gebruik van onregelmatige natuursteen, geplaatst in een wild verband en voorzien van gerecupereerde bouwfragmenten, verleent de woning zowel in het exterieur als interieur een groot sculpturaal effect. Het primitieve, natuurlijke ogende karakter van dit materiaal, verdergezet in de buitenaanleg en in de invulling van de inkom, lijken de hand van een architect te ontkennen en worden uitgespeeld ten opzichte van opvallend eigentijdse, door mensenhand en industrie vervaardigde materialen en elementen, zoals de verlichtingsarmaturen, maar als meest beeldbepalend element de kunststoffen wand- en plafondtegels. Deze zijn op hun beurt erg driedimensionaal uitgewerkt en verlenen de ruimtes een bijzonder karakter door hun spel met vorm, licht en reflectie. Dit spel is ook aanwezig in de claustra-elementen die behalve hun hoofddoel van privacy, ook een bijzondere lichtwerking creëren in het interieur. De in zaagtand geplaatste baksteen in het interieur en exterieur, verleent de gevels eveneens een sculpturaliteit, weliswaar van een strakke, regelmatigere orde dan de ruwe natuursteenblokken.

Daarnaast wordt het karakter en de intimiteit van de leefruimte versterkt door de aanwezigheid van kunstwerken. Grootaert was, behalve als architect, ook actief als leraar en

later als directeur aan de Tekenacademie van Deinze (1940-1973). Hij onderhield talrijke contacten met kunstenaars en zou met sommigen onder hen ook samenwerken voor zijn architectuurprojecten. De vriendschap met glazenier Armand Blondeel gaf bij Woning De Somviele aanleiding tot de integratie van twee glasramen in de noordelijke, in zaagtand geplaatste natuurstenen wand. Een andere blikvanger in de leefruimte is een bij de zitkuil, vrij opgehangen haard, gerealiseerd in geslagen koper door beeldhouwer Walter De Buck, en voorzien van een sculpturale, koperen bekroning voor op het dak. Beide realisaties zijn representatief voor de kunstenaarsoeuvres en voor hun stilistische en materiaaltechnische keuzes op dat moment. Bovendien dragen beide bij tot de atmosfeer en het karakter van de ruimte;

Overwegende dat de cultuurgoederen die zijn opgesomd in de bijlage bij het ministerieel besluit integrerend deel uitmaken van het monument en de architecturale en artistieke waarde van het monument versterken zoals gemotiveerd in de bijlage bij het besluit,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Woning De Somviele met tuin, Oudeheerweg 8 in Gent (Sint-Denijs-Westrem), bekend ten kadaster: Gent, 25ste afdeling, sectie B, perceelnummer 40D2.

De cultuurgoederen die mee worden beschermd, zijn opgenomen in bijlage.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° architecturale waarde;
- 2° artistieke waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Woning De Somviele is ingeplant ten noorden van een uitgestrekt tuinperceel. De ligging nabij de straat zorgt ervoor dat de woning aan de noordzijde eerder gesloten is uitgewerkt, en zich daarentegen volledig opent naar de tuin ten zuiden. De bomen langs de perceelsgrenzen versterken de aandacht voor privacy. De voortuinstrook is voorzien van een ruwe aanleg en een verspreide aanplanting. Links is er een brede gekasseide oprit, afhellend naar de garage in het souterrain. Rechts van het perceel bevindt zich aan de straatzijde een smallere gekasseide oprit tot de dienstingang. Vanaf de brede oprit leidt een gekasseid pad naar de toegang, dat sporadisch doorbroken wordt met tegels uitgewerkt in keien. Een pad gevormd door onregelmatige, cirkelvormige betontegels is aangelegd parallel met de straat tussen de diensttoegang en het pad tot de inkom voor bezoekers. De achtertuin is daarentegen veel groener qua karakter en bestaat centraal uit een uitgestrekt gazon, in combinatie met een terras met een decoratieve, geometrische waterpartij en een rechthoekig zwembad in het verlengde van de in de achtergevel uitgebouwde zitkuil in de woning. Het terras bestaat uit twee niveaus in overeenstemming met de splitlevel van de leefruimte, aan welke ze grenst. De aanleg loopt door rond het zwembad en is uitgevoerd in betontegels gecombineerd met een brede omranding in kleine kasseien, voorzien van zones uitgewerkt met keien. De aanleg van het dakterras op de puntvormige uithoek van het souterrain van het oostelijk volume sluit met de afwerking in betontegels, de uitgespaarde groenperken en het gebruik van keien,

aan bij de voor- en achtertuin. Tussen het zwembad en het zuidelijke, achterste gedeelte van de tuin loopt een pad in onregelmatige, cirkelvormige betondallen, gelijk aan dat in de voortuin. Dit pad leidt achterin naar een cirkelvormig terras aangelegd in kleine kasseien, omrand door grotere kasseien, en organisch doorlopend naar een pad, verder de achtertuin in. Ten westen van de woning is een pad in grind voorzien tussen de straat en de achtertuin, dat loopt langs een eenvoudige, rechthoekige waterpartij ter hoogte van de gebogen achtergevel van de eetruimte.

De stijl van de woning wordt doorgetrokken naar de tuin. De woning en tuin vloeien als het ware in elkaar over. Dit effect wordt verkregen door enerzijds het natuurlijke materiaalgebruik van de woning en anderzijds door de beplanting tot tegen de gevel te brengen, of zelfs langs de gevel te laten groeien (klimop). Ook de waterpartij is dichtbij de woning aangelegd. Door middel van doorbrekingen in het terras en de vele waterplanten, wordt er een vloeiende overgang gecreeerd tussen woning, terras en tuin. Door deze groen- en waterelementen zo dicht bij de woning te voorzien, vergroot dit de beleving van de tuin vanuit de woning.

Ook het materiaalgebruik wordt doorgetrokken in de tuin. Er is voornamelijk gebruik gemaakt van natuurlijke (kasseien, natuurstenen ornamenten, keien,) of robuuste materialen (verweerde betondallen,). De beplanting is semi-natuurlijk: kruidlaag (soorten als geraniums, grassen, varens), struiklaag (zoals Taxus, Cotoneaster, Ilex). Langs de straatzijde staan een aantal monumentale bomen (gewone beuk, bruine beuk, zilverlinde). Verder staat er ook in de tuin; acacia, notelaar, Amerikaanse eik, blauwe ceder,

Doordat het gebouw op een horizontale manier is geconcipieerd, bevindt het gebouw zich volledig onder het bladerdek van de bomen. Ook dit ondersteunt mee de gedachte om de woning te laten opgaan in de natuur.

De grootschalige villa bestaat uit meerdere, verspringende volumes uitgewerkt in verschillende materialen die ondanks hun variatie, toch getuigen van een grote homogeniteit en een totaalontwerp, in dialoog met de aanleg van de buitenruimte. De woning combineert een relatieve geslotenheid aan de voorzijde met een sterke openheid en relatie tot de achtertuin. De platte daken, opgebouwd op basis van houten spanten, rustend op gelijkde gordingen, zijn licht hellend. De spanten en gordingen dragen zichtbaar uit ten opzichte van de volumes en vormen zo in overeenstemming met de oriëntatie luifels die de leefruimtes beschermen tegen te felle zon. Alle vensters zijn rechthoekig tot vierkant en bewaren het dubbele glas uit de bouwperiode in houten raamkaders.

Woning De Somviele omvat aan de oostzijde een grootschalige vleugel van twee, gedeeltelijk drie bouwlagen, loodrecht op de straat en voorzien van een functionele sokkel met garages en daarboven het nachtgedeelte dat aan de straatzijde over twee bouwlagen is verdeeld, daarachter over één bouwlaag. De straatzijde van deze vleugel bestaat uit een bakstenen sokkel, quasi over de volledige breedte voorzien van de bewaarde garagepoort. De oostelijke zijgevel loopt door ten noorden als een lager bakstenen muurtje, dat de oprit flankeert. De twee bakstenen bovenverdiepingen springen licht uit en vallen op door hun relatieve geslotenheid. Het gevelveld wordt verlevendigd door Scheldesteen in zaagtandverband en is rechts geopend door een monumentaal rechthoekig venster dat doorloopt over beide bouwlagen. De gevel wordt bovenaan afgelijnd door een houten, horizontale beplanking. De oostgevel is eveneens uitgevoerd in een combinatie van Scheldesteen in zaagtandverband met vlak metselwerk in halfsteensverband, rondom de rechthoekige vensters.

De straatgevel van deze vleugel onttrekt de dynamiek van de opbouw aan het zicht. Deze komt tot uiting aan de achterzijde door het verspringen van de bouwdiepte op de verschillende bouwlagen. Ten zuiden loopt het souterrain uit in een punt met hierboven een terras, bereikbaar via een metalen draaitrap vanaf de tuin. De vleugel is aan de zuid- en oostzijde volledig afgewerkt met een eenvoudige horizontale, houten beplanking, voorzien van een donkere afwerking. Het souterrain en de eerste bouwlaag worden aan de zuid- en westzijde gekenmerkt door een grote transparantie en zijn volledig opengewerkt. De kleine, tweede bouwlaag is geslotener uitgewerkt, weliswaar ook van enkele vensters voorzien.

Deze vleugel wordt ten westen geflankeerd door een eveneens erg ruime en hoge vleugel die het leefgedeelte omvat en parallel met de straat is georiënteerd. Aan de noordzijde wordt ze

uitgebouwd met twee lagere, haakse volumes, namelijk ten noordwesten een uitbouw met de dienstingang en de keuken, en centraal ten noorden een asymmetrisch volume met de inkom. Het eenlaagse leefgedeelte verspringt qua niveau ten opzichte van de oostelijke vleugel en is eveneens inwendig in de living voorzien van een splitlevel, zichtbaar in de verspringing van het dakvolume, dat bij de westelijke uitbouw van de leefruimte vormgegeven is als een vlinderdak. De dynamiek van de volumes wordt versterkt door de straatgevel van de living, die werd opgesplitst in drie gesloten geveldelen die in zaagtand ten opzichte van elkaar werden geplaatst en in de twee tussenruimtes werden ingevuld met kleurrijke glasramen naar ontwerp van Armand Blondeel. De straatgevel is net zoals het inkompaviljoen uitgewerkt in een opvallend parement van ruwe witte natuursteenblokken, geplaatst in een wild verband. De natuursteen is vermoedelijk gerecupereerde Balegemse steen, en omvat eveneens bouwfragmenten die van elders afkomstig zijn. De uitkragende, onregelmatige steen verleent de gevels een erg sculpturaal karakter en is eveneens zichtbaar aanwezig in het interieur. De inkom is aan de noord- en westzijde grotendeels opengewerkt met vensters en een volledig beglaasde, metalen toegangsdeur, daarboven afgelijnd met een horizontale houten beplanking. De toegangsdeur is opmerkelijk en draait open rondom een centraal aspunt. De gesloten, met natuursteen afgewerkte oostzijde en noordoostelijke hoek van de inkom, wordt enkel in de oostzijde doorbroken door een hooggeplaatst venster, afgeschermd met drie vierkante claustra-elementen, uitgevoerd in wit geglazuurde keramiek en voorzien van een geometrische vormgeving op basis van driehoeken.

De noordwestelijke uitbouw, waarachter de keuken schuilgaat, herneemt voor de gesloten gevelvlakken het gebruik van Scheldesteen, verlevendigd met grote vlakken in zaagtandverband, bijvoorbeeld zichtbaar in de westgevel en de gesloten noordgevel. De oostzijde van het volume combineert een bakstenen onderbouw in zaagtand met een claustrawand daarboven, die de plaatsing van de vensters volgt en deze afschermt naar de straat. De claustra vormen een repetitief decoratief element, opgebouwd uit hoofdzakelijk cirkelmotieven tot een soort honingraat en uitgevoerd in gebakken aarde. Tussen de claustra en de dakoverstek is de gevel afgewerkt met een horizontale houten beplanking, die ook voorkomt aan de westzijde van de uitbouw.

Tegen de westzijde van het hoofdvolume is een opvallende, uitspringende wand voorzien, die gebogen is uitgewerkt naar het interieur toe. De buitenzijde ervan is eveneens uitgevoerd in Scheldesteen in zaagtandverband, die ook deze wand een hoge sculpturale kwaliteit verleent. De achtergevel trekt de dynamiek van de oostelijke vleugel door en wordt gemarkeerd door verspringende dakvlakken en volumes, deels bekomen door de uitbouw ter hoogte van de zitkuil in de leefruimte en de aanwezigheid van de splitlevels in het interieur. De vleugel wordt ook gekenmerkt door een grote transparantie, aangezien ze quasi volledig is opengewerkt, waarbij de hoge vensterpartijen voorzien zijn van een weloverwogen, geometrische verdeling. De horizontale houten beplanking van de oostvleugel wordt doorgetrokken ter hoogte van de splitlevel van de bibliotheek.

Ten westen van de achtergevel bevindt zich een iets later gebouwd overdekt terras onder een licht hellend plat dak, dat vooraan uitkraagt en zo een luifel vormt boven de opengewerkte voorzijde die uitkijkt naar het terras aan de achtergevel. De westelijke achterwand is gesloten uitgewerkt en dit in tegenstelling tot de transparante noord- en zuidgevel, die voorzien zijn van gevelbrede vensters. De bakstenen achterwand refereert naar de wand van de leefruimte en is gebogen uitgewerkt, weliswaar in dit geval verbredend naar achteren toe en zonder gebruik te maken van het zaagtandverband. Centraal tegen de achterwand is een metalen open haard voorzien. Het terras is licht verdiept gelegen ten opzichte van het aanpalende terras.

De planindeling vertaalt de aandacht voor privacy en orientatie die ook tot uiting kwam aan het exterieur, evenals de nadruk op het ontvangst- en leefgedeelte. De L-vorm van het plan, dynamisch uitgebreid aan de noordzijde, omvat centraal ten noorden de inkompartij met een afgesloten ruimte met toegang tot twee toiletten. De inkom loopt door tot de leefruimte in het hart van de woning. De leefruimte bestaat uit een ruimte met twee splitlevels, enerzijds ten oosten de bibliotheek, anderzijds ten westen de eetkamer. Centraal tussen beide bevindt zich een verdiepte zitkuil met de haard. Vanuit de eetplaats is er een toegang tot de noordwestelijke uitbouw. Deze omvat de keuken, die hierlangs, via een galerij, verder

doorloopt tot de dienstingang met enkele functionele vertrekken. Het nachtgedeelte bevindt zich in de oostelijke vleugel, op hetzelfde niveau als de bibliotheek en van daaruit toegankelijk, evenals via een trap vanuit de inkom. Aan de straatzijde bevindt zich een galerij met draaitrap tot de bovenverdieping, geflankeerd door vides over de volledige hoogte. Op beide niveaus bevinden zich telkens twee afzonderlijke slaapkamers, die in verbinding staan met de daartussen gelegen, gemeenschappelijke badkamer. De galerij loopt verder naar het zuiden langs de westzijde van dit volume. Daar bevinden zich achtereenvolgens een slaapkamer met badkamer, een toilet en een afzonderlijke badkamer die in verbinding staat met de slaapkamer die uitkijkt over het dakterras. Het souterrain vormt een functionele sokkel.

De inkom staat in een opvallende visuele relatie tot de buitenruimte omwille van transparantie aan de west- en noordwestzijde. De noordwestelijke hoek van de inkom – op de bouwplannen aangeduid met planten – is voorzien van een vloer in breuksteen, onregelmatig doorbroken met grotere natuursteenblokken en aangevuld met losliggende elementen en antieke vazen. Dit wordt gecombineerd met een wand in onregelmatige, witte natuursteen, die de dialoog met de buitenaanleg nog bijkomend versterkt. De originele vloer is bewaard, samengesteld uit vierkante, geglazuurde relieftegels met een geometrisch patroon op basis van een vierkant ingevuld met een cirkel. Het plafond is uitgewerkt met zwarte planchetten in kunststof, die refereren aan de houten beplanking aanwezig in het exterieur en die het intieme karakter van de inkom versterken. De vloer en het plafond zijn ook in de toiletten bewaard en worden daar gecombineerd met een bewaarde wandbetegeling met oranje keramische tegels. De inkom loopt verder naar het zuiden tot een circulatieruimte met twee marmeren trappen, die leiden naar het souterrain van de oostvleugel en tot de verhoogde begane grond van deze vleugel. De steektrap is voorzien van een open en lichte structuur, die centraal is verankerd tussen de vloer en de travertijnen westwand van de nachtvleugel.

De inkom leidt ten zuidwesten naar de monumentale leefruimte op hetzelfde niveau en staat hiermee in een open verbinding. De leefruimte valt op door de schaal, versterkt door het hoge plafond, in combinatie met de splitlevels. Ten oosten van de living geeft een marmeren steektrap, gelijkaardig aan deze tot het nachtgedeelte, toegang tot de hoger gelegen bibliotheek. De onderbouw is – net zoals delen van de buitengevel – uitgewerkt in baksteen in zaagtandverband, die in dit geval wit geschilderd is. De travertijnen tegels die de leefruimte aflijnen, onder meer ter hoogte van de inkom en langs de achtergevel, zijn bewaard. Ook de andere splitlevel in de leefruimte, namelijk de eetplaats aan de westzijde die voorzien is van een lager, vlindervormig plafond, bewaart een travertijnen vloer. Dit niveau is toegankelijk via marmeren treden. Centraal in de leefruimte bevindt zich een grote, rechthoekige zitkuil, die een uitbouw van de tuingevel creëert. Deze zitkuil is eveneens toegankelijk via marmeren treden. Tussen de zitkuil en de eetplaats zijn plantenbakken aanwezig. In de noordwestelijke hoek is een vierkante onderbouw met haardrooster voorzien, waarboven zich een in geslagen koper, trechtersvormige haard bevindt, ontworpen en vervaardigd door Walter De Buck. Deze haard vormt een monumentale blikvanger en is vrij in de ruimte opgehangen. Het haardontwerp van De Buck omvat eveneens een koperen schouwbekroning, bedoeld voor op het dak en organisch vormgegeven en bekroond met gevarieerde, bolvormige elementen. Deze bekroning werd gedemonteerd, maar bleef in situ bewaard en maakt integrerend deel uit van het monument. Een andere blikvanger in de leefruimte is de noordelijke, in zaagtand geplaatste gevel die ook aan de zijde van het interieur is uitgewerkt in gerecupereerde Balegemse steen met bouwfragmenten. De abstracte glasramen van Armand Blondeel die hiertussen zijn ingewerkt, creëren een bijzondere lichtwerking. De witte breuksteen wordt doorgetrokken tot de inkom enerzijds, en anderzijds komt ze ook terug in de westelijke, gebogen achterwand aan de zijde van de eetplaats, waar ze versterkt wordt door de indirecte verlichting met spots. Behalve de sculpturaliteit van de wanden en de haard is ook de afwerking van het plafond erg beeldbepalend. Deze is opgebouwd uit vierkante tegels in lichtgewicht kunststof, driedimensionaal uitgewerkt met noppen in verschillende groottes, die een soort bubbeffect realiseren. De panelen zijn ook aangebracht tegen de zijgevel van de bibliotheek, die de trap tot de slaapkamers flankeert. Deze wandpanelen bewaren de oorspronkelijke, zilverkleurige afwerking. Het plafond boven het niveau met de eetplaats is met dezelfde tegels afgewerkt, weliswaar voorzien van een zwarte afwerking. De eetplaats

leidt ten noorden naar de keuken, die gekenmerkt wordt door een opvallend lichtspel dat ontstaat door de aanwezigheid van de claustra aan de buitenzijde.

De lichtarmaturen dateren eveneens uit de bouwperiode en sluiten met hun bolvormen aan bij de uitwerking van het plafond en bij de stilistische keuzes met betrekking tot de interieurafwerking. In de inkom zijn enkele kleine plafondlampen bewaard, gekenmerkt door een verlichtingselement in een schuin geplaatste, halve bolvorm. Boven de zitkuil in de leefruimte is een monumentale luster aanwezig, bestaande uit zestien opgehangen lampen, bevestigd in glazen bolvormen met een gevarieerde grootte. In de vides naast de draaitrap van het nachtgedeelte zijn twee gelijkaardige lusters bewaard, weliswaar kleinere modellen met acht lampen. In de leefruimte zijn eveneens vijf bolvormige hanglampjes en enkele inbouwspots bewaard. In het plafond boven de eetplaats zijn aan de zijde van de zitkuil vier plafondlampen voorzien, terwijl er aan de zijde van de keuken twee hangspots zijn bewaard. Het nachtgedeelte bewaart de oorspronkelijke planindeling en is bereikbaar via de bibliotheek of via de inkom, waarbij de doorgang afgesloten kan worden met een vouwdeur. In de galerij is de ijzeren draaitrap met marmeren treden, evenals de travertijnen vloer bewaard. Ook de galerij in het verlengde van het nachtgedeelte bewaart de vloer in travertijn. De gerenoveerde kinderbadkamers bewaren een deel van de oorspronkelijke, oranje betegeling. De hoofdbadkamer, zuidelijk in de nachtvleugel gesitueerd, is heden nog volledig bewaard. Ze wordt gekenmerkt door een strakke uitwerking met rechthoekige, geglazuurde oranje tegels, gebruikt voor zowel de vloeren, wanden als het sanitair, namelijk het centraal in de ruimte opgestelde bad, de ondersteuning van het zwarte natuurstenen blad waarin de lavabo's zijn ingewerkt, evenals de douche. Het betegelde, afzonderlijke toilet sluit hierbij aan.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarde;
- 2° Woning De Somviele vormt een totaalconcept met een belangrijke relatie tussen het architectuurontwerp en de aanleg van de buitenruimte, en evenzeer tussen de vormgeving van het exterieur en het interieur. Elke beheersdaad vraagt om een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op de volledige site met al z'n componenten wordt afgewogen. Ingrepen dienen de beschermde erfgoedkenmerken en -elementen te respecteren en te ondersteunen, en mogen de draagkracht van de beschermde site niet overschrijden. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en indien nodig conserverende ingrepen;
- 3° met betrekking tot het exterieur van Woning De Somviele beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua schaal en volumewerking. Het typische materiaalgebruik dat de architectuur een grote dynamiek en sculpturaliteit verleent, en kenmerkend is binnen het oeuvre van de architect, dient gerespecteerd te worden, met inbegrip van de manier van plaatsing en metselverband. Beeldbepalend voor de herkenbaarheid zijn het behoud van de wanden in ruwe, onregelmatige witte natuursteenblokken in een wild verband, het baksteenmetselwerk in zaagtandverband, de aanwezige claustra voor de vensters, de eenvoudige, verticale houten beplanking en de houten dakspanten. Daarnaast dienen ook het schrijnwerk en de beglazing gerespecteerd te worden, meer bepaald de grote transparantie van de houten vensterpartijen, de opmerkelijke metalen toegangsdeur en de glas-in-loodramen in de straatwand van de living;
- 4° indien noodzakelijke herstellings- en moderniseringswerken van het dak zich opdringen, kunnen hiervoor ecologische en moderne materialen en technieken benut worden, weliswaar op voorwaarde dat de beeldwaarde van het dak, de zichtbare houten dakspanten en de uitkragende, kenmerkende dakvormen behouden blijven;
- 5° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de typische planindeling op basis van splitlevels en de bewaarde trappen tussen de niveaus. De inkom en de monumentale leefruimte, die ermee in een open verbinding staat, vormen de kern van het interieurontwerp. De bewaarde lichtarmaturen, de oorspronkelijke vloeren in deze ruimtes, en de afwerking van wanden en plafonds met onder meer de zichtbare, onregelmatige natuursteenblokken, de typische plafond- en wandtegels in kunststof met bubbeleffect en de in zaagtand verspringende baksteen zijn kenmerkend

- en beeldbepalend. Essentieel voor het behoud van het ontwerp is de aanwezige zitkuil met de bijhorende, monumentale haard, die bijdraagt aan de artistieke kwaliteit die ook aanwezig is in de glasramen. In het nachtgedeelte is het behoud gewenst van de draaitrap, de natuurstenen vloeren en de hoofdbadkamer, waar een respectvolle omgang met de indeling, het aanwezige sanitair en de kenmerkende betegeling vereist is. Het behoud van eenzelfde bewaarde oranje betegeling in het bijhorende toilet, de gerenoveerde kinderbadkamers en de toiletten in de inkom zijn eveneens wenselijk;
- 6° indien herschilderen of vervanging van de binnenafwerking noodzakelijk is, is het aangewezen de historische kleurstellingen en afwerking te hernemen op basis van archiefphoto's of, indien dit bronnenmateriaal geen duidelijkheid biedt of niet voorhanden is, op basis van materieel-technisch onderzoek;
  - 7° het is wenselijk dat de schouw terug wordt hersteld in zijn oorspronkelijke vorm met de bekroning die deel uitmaakt van het ontwerp en die in situ is bewaard;
  - 8° de bescherming van het volledige perceel met inbegrip van de tuin veronderstelt een respectvolle omgang met het bomenbestand dat het perceel begrenst, en vereist het behoud van de weloverwogen aanleg: de paden en terrassen in betontegels en kasseien, gecombineerd met keien en een groenaanleg met heesters en struiken die hierop inspelen. Bepalend zijn eveneens de aanwezige waterpartijen en het zwembad, het dakterras bovenop het souterrain van de oostelijke vleugel en het overdekte terras ten westen van de woning. De dialoog tussen interieur en exterieur, bijvoorbeeld tussen de voortuinaanleg en de invulling van de inkom, is evenzeer van belang.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, bliksemingslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, claustra, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
  - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;

- b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
  - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
  - d) het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben;
  - e) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
  - f) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
  - g) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van de tuin;
- 6° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur en de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken:
- a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
  - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
  - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
  - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
  - e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
  - f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
  - g) het uitvoeren van werken aan en het verplaatsen of verwijderen van de cultuurgoederen;
  - h) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

27 JUNI 2018

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS